

Nagy Károly: Magyar szigetvilágban ma és holnap.
Püski, New York, 1984. 159 l.

Nagy Károly, aki a Middlesex County College-ban oktat társadalomtudományt és lélektant, igen nemes célt tűzött ki maga elé: arra törekszik, hogy fölébressze az észak-amerikai magyarságban a nemzeti érzést. 1965-ben ő fordult támogatásért Váci Mihályhoz, s kettejük kezdeményezésére jött létre az Anyanyelvi Konferencia, mely azóta is érintkezést biztosít a világ különböző részein élő magyarok között. Könyve cikkeknek, előadásoknak és beszélgetéseknek a gyűjteménye. Fogalmat ad arról a tevékenységről, mellyel szerzője fönntartja az amerikai magyarok nemzettudatát és erősíti a bárhol élő magyarokban az együvértartozás érzését. Írásai éppen ezért bármely magyar olvasó figyelmére igényt tarthatnak.

Csakis az önzetlen, közösségi tevékenységet megillető föltétlen elismerés és tisztelet hangsúlyozása után vehető föl a kérdés: mennyiben lehetne kiegészíteni a könyvben elmondottakat. Mindössze egy-két megjegyzést tennék. Nem vagyok egészen biztos abban, hogy mindig teljesen indokolt Nagy Károly derűlátása. Sűrűn emleget 16 millió magyart, de alighanem ő maga is gyanítja, hogy egyre kevésbé lehet jogos az efféle bőkezű számvetés. Szinte teljesen az anyanyelv ismeretétől teszi függővé a nemzettudat meglétét. Ez az álláspont közel áll a magaméhoz, de azért úgy hiszem, a türelem jegyében érdemes lenne eltöprengeni azon, vajon teljesen indokolatlanok-e más elképzelések. Valószínűnek látszik, hogy a nemzettudat történeti hagyomány kérdése is, s akkor célszerű, ha számolunk azzal, hogy a múlt a magyarságnak többféle értelmezését hagyta ránk örökségül.

Nagy Károly talán a kellenél kissé szűkebb korlátok közé szorítja a számbaveendő nemzeti értékek körét. Olvasójának olykor már-már az lehet a benyomása, hogy a könyv szerzője a népi mozgalom örökségére korlátozza a magyar irodalmi hagyományt. Gyakran s indokoltan hivatkozik Illyésre, Sütőre, Csoórirra, de kevésbé számol a polgári liberalizmus, Babits vagy akár Ottlik magyarságával. Félreértés ne essék: nem várnám tőle, hogy azonosítsa magát Magyarországgal politikájával. Tiszteletre méltó, hogy nemcsak a magyarországi kulturális életet bírálja, amiért kevésbé fogadja be a nyugati magyarság könyveit s folyóiratait, de a tengeren túl élők közül is megrója azokat, akik nem hajlandók fölvenni a kapcsolatot az anyaországgal. Csupán azt tehetem szóvá, hogy egyes esetekben mintha nem eléggé következetesen ragaszkodnék a minőségnek általa is vallott követelményéhez. Legtöbbször jelentős, sőt olyan írókat idéz, akik rendkívül sokat tettek a magyar nemzettudat ápolásáért, de néha nem egészen következetes saját szempontjai érvényesítésében. Tekintetbe véve, hogy a cserkészmozgalom vallásos neveléssel kapcsolja össze a hazafias oktatást, figyelemzethetné az amerikai magyarságot Pilinszky életművére, akit újabban már francia s angol fordításban is a XX. század legjelentősebb vallásos költői közé sorolnak. Hasonlóan nem egészen érthető, hogy a nyugati magyar irodalom értékeinek hangsúlyozásakor egyszer sem írja le az 1900-ban született Márai nevét, aki pedig föltehetően a legjelentősebb magyar író Nyugaton, függetlenül attól, miként is vélekedik valaki politikai nézeteiről.

E két kiegészítés nem több hevenyészett példánál. Mindössze azért hoztam szóba őket, hogy azt sugalmazzam velük: a nemzeti értékek tágabb körének, gazdag válto-

zatainak földkezésével talán a Nyugaton élő magyarságnak is szélesebb rétegeiben lehetne ébren tartani a nemzeti hovatartozás érzését, hiszen ezek a tömegek éppúgy más és más életmódokat, sőt szemléleteket képviselhetnek, mint nagy íróink. A magyarság ugyanis nemcsak azt jelentheti, hogy azonosak az emlékeink, de esetenként azt is, hogy van bátorságunk különböző válaszokat adni ugyanarra a kérdésre. Nemcsak a protestáns hitszónokok, de Pázmány, nemcsak Kossuth, de Kemény, nemcsak Ady, de Kosztolányi, nemcsak Németh László, de Kassák is szerves része a nemzeti örökségnek. A Nagy Károly által oly pontosan kijelölt célt alighanem akkor érhetjük el, ha mindig szem előtt tartjuk e hagyomány sokszínűségét.

Szegedy-Maszák Mihály

Népdalaink a magyar történelemben.

Válogatta, szerkesztette, részben gyűjtötte és az összekötő szöveget írta: Szomjas-Schiffert György. Munkatárs: Csenki Imre. Tankönyvkiadó, Budapest, 1984. 299 l. (Néprajz mindenkinek 2.)

A Néprajz mindenkinek sorozat célja, hogy elsősorban az iskoláskorúaknak adjon bővebb áttekintést a népi kultúra egy-egy területéről, de ez a kötet – ahogy az előző is – igényt tart a szélesebbkörű érdeklődésre, segíteni kívánja például a kórusok munkáját is. A rövid bevezető és a példákat tartalmazó fejezetek előtt lévő tájékoztató eligazítja az olvasót a népdalok zenei és szövegi jellegzetességeiről. Maga a gyűjtemény 202 példát tartalmaz, a magyar nyelvterület egészéről. A Bartók Béla által megállapított 4 népzenei dialektus nagyjából arányosan képviselt, bár feltűnő, hogy Erdélyt – ahol még ma is a legarchaikusabb dallamvilág található – csak 13 dallam képviseli. Ez talán annak, a könyvben nem eléggé indokolt elgondolásnak az eredménye, hogy nagyobb helyet kapjon az alföldi dallamanyag, ezen belül is a kevésbé ismert Kiskunság.

A gyűjtemény összeállítójának fő szempontja az volt, hogy bemutassa a dallamok zenei sokrétűségét és a szövegek esztétikai szépségét. A fejezetek összeállításánál arra törekedett, hogy ebben a magyarság története is tükröződjön. Ezeket a szempontokat figyelembe véve 11 fejezetre osztotta anyagát.

I. Népvándorlaskori dallamemlékek között azokból a dalokból ad példát, amelyeknek finnugor, illetve turk kapcsolata már feltárt. Ezek elsősorban regósének-, illetve siratórészesek, de olyan népdalok is idesorolhatók, mint a „Megrajkák a tüzet”, vagy a „Dunaparton van egy malom” kezdetű. A II. fejezet a „Törökvilág Magyarországon” címet viseli. A valaha létezett – létezhetett – magyar hősepikának már csak a nyomai találhatók meg a regósénekekben, egyes népballadákban. A hajdani hősenek is eltűnt, stílusát valószínűleg a középkorban élt énekmondók örökítették át történelmi énekekbe. Ezért találjuk itt a példákat Tinódi Sebestyén énekesgyűjteményéből, és néhány olyan gyermekjátékdalt, amelyben történelmi eseményekre való utalást fedezhettek fel a kutatók – pl. a „Gólya, gólya gilice” kezdetűben. A III. fejezet „A magyar barokk népzeneje” (17–18. század). Érdekes ez az időszak zenei szempontból azért is, mert a magányos énekmondók helyébe a fejedelmek és főurak váraiban, a királyi udvarban játszó állandó zenei együttesek léptek. Ha kevés emlék